

Katedralna škola u Chartresu je najslavnija katedralna škola. Čovjeka se, po autorovu mišljenju, promatralo kao biće obdareno razumom u kojem se razum i vjera međusobno pomažu i dopunjuju, što je bila temeljna postavka koju su prihvaćali svi intelektualci u XII. stoljeću. Isto tako vladala je potreba za racionalnim znanjem i spoznajama pa je ta znatiželja postala glavnim obilježjem spomenute škole. Ta škola se na neki način može smatrati prvom humanističkom školom.

Pariške škole bile su stjecišta učenika željnih znanja iz svih krajeva, najviše zbog slavnih profesora kao što su Anselm iz Laona, Vilim iz Champeauxa, Peter Abelard. Autor ponovno napominje kako je veliki preokret bio nakon uspostave kontakta između Azije i Europe i dolaska Aristotelovih djela koja imaju velik utjecaj na ove škole. Pariz postupno preuzima vodeće mjesto u školstvu.

Nastanak sveučilišta, kako se može i pretpostaviti, nije bio lak ni brz proces. Veliku ulogu ovdje su odigrale samostanske i katedralne škole. Ključan je bio veliki kulturno-znanstveni preporod u XII. st. koji je stvorio plodno tlo za tu pojavu. Javljaju se nova područja zanimanja i istraživanja. Kroz cijelo poglavlje autor pojašnjava što je sve utjecalo na nastanak sveučilišta, kako su nastala, te navodi najznačajnije profesore i središta.

Uloga knjige u prenošenju znanja naslov je poglavlja u kojem autor navodi da su knjige bile izrazito važne i da ono što nije bilo zapisano kao da se nije ni dogodilo. Ovdje je prikazan status i razvoj knjige kroz cijeli period o kojemu je riječ u knjizi. Osim toga, govori o važnosti prepisivanja starih knjiga, jer se tako širila riječ još iz doba Grčke. Prikazano je što se sve koristilo za pisanje kao papirus, pergament i drugo.

U *Zaključku* autor brani svoju tezu da srednji vijek nije mračno doba, te navodi ukratko sve značajke toga doba, a neke od njih imamo prilike vidjeti i danas jer potječu od tog doba. Jedan od najboljih primjera je zasigurno sveučilište.

Božena Martinović

Darko Dukovski, *Ozrcaljena povijest : uvod u suvremenu povijest Europe i Europljana*. Zagreb : Leykam, 2012., 713 str.

Knjiga Darka Dukovskog *Ozrcaljena povijest : uvod u suvremenu povijest Europe i Europljana* objavljena je uz potporu Sveučilišta u Rijeci i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. Obuhvaća 713 stranica i obogaćena je mnoštvom fotografija. Autor je knjigu podijelio na pet tematskih cjelina: *Europsko naslijeđe od Berlinskog kongresa do 1914.* (39-81); *Usporednost uspona i padova* (85-164); *Europa između nade i razočaranja* (167-526); *Europska politika nasilja i mržnje: politički terorizam* (529-573); *Duhovno-vjerska vertikala Europe: put prema ekumeni* (577-624). Osim tematskih cjelina knjiga sadrži: *Predgovor* (9-15); „Važne“ i „manje“ važne osobe europske povijesti 20. i 21. stoljeća (625-670); *Umjesto zaključka* (671-673); *Imensko kazalo* (674-685); *Pojmovno i mjesno kazalo* (686-713).

Na samom početku knjige, u predgovoru, autor nam objašnjava naslov knjige jer smatra kako se zrcaljenje povijesti treba shvatiti u kontekstu stalne, svakodnevne borbe za slobodu i oslobađanje od svekolikih autoriteta. Ovom je knjigom pokušao objasniti sporne društvene, gospodarske i političke mehanizme u Europi.

Prva tematska cjelina *Pandorina kutija Europe* geopolitički objašnjava Europu srednjeg i novog vijeka te nas uvodi u pojam *Srednje Europe*. Navodi kako su Europu 20. stoljeća obilježili: sukobi nacija i društava (svjetski ratovi), gospodarske suprotnosti, vjerske suprotnosti, politička podijeljenost i nametanje jezika, kulture i načina komunikacije većih europskih naroda manjima.

Nova tematska cjelina *Europsko naslijeđe od Berlinskog kongresa do 1914.: povijesne poveznice* objašnjava nam promjene koje su se dogodile u Europi početkom 20. stoljeća: industrijalizacija, modernizacija, urbanizacija, demokratizacija, razvoj prometa, emancipacija žena, povećanje broja stanovništva i podjela na bogate i siromašne. Navedene promjene u zapadnoj Europi doprinijele su razvoju školstva i prosvjete, uklanjanju nepismenosti, razvoju dnevnog tiska, dok su u srednjoj i jugoistočnoj Europi društva i dalje bila predindustrijska. Počinju se javljati knjige o nadmoći bijele rase, raste antisemitizam i rasizam. Također je prikazana i politička povijest s početka 20. stoljeća: stvaranje Trojnog saveza, Balkanski ratovi te odnosi europskih sila (Velika Britanija, Francuska, Italija, SSSR, Austro-Ugarske). Na kraju poglavlja autor navodi kako je glavni razlog promjena koje su obilježile početak stoljeća razvoj nacionalnih ideja.

Usporednost uspona i padova iduća je tematska cjelina koja započinje Prvim svjetskim ratom i socijalističkom revolucijom u Rusiji te posljedicama koje su donijeli Europi. Autor posebno ističe narušavanje gospodarske usklađenosti, narušavanje prometne i financijske povezanosti, no također navodi i tehničko-tehnološki zamah u industrijskoj proizvodnji koji se javlja između dva svjetska rata te prevlast Sjedinjenih Američkih Država (dalje SAD) u gospodarskom razvoju. Opisuje razdoblja međunarodnog razvoja svjetskog gospodarstva, ali i gospodarske krize koje su obilježile ovo razdoblje. Poseban dio autor je posvetio tehnološkom napretku, razvoju društvenih znanosti, pokretima u umjetnosti i književnosti, razvoju komunikacija i medija, modi, sportu i subkulturama. Također je dio ove tematske cjeline posvećen i stvaranju socijalizma koji se protivi privatnom vlasništvu i osobnosti te sukobima koji su obilježili razdoblje pred Prvi svjetski rat (Prva marokanska kriza, Aneksija Bosne i Hercegovine, Agadirska kriza, Libijski rat, Prvi i Drugi balkanski rat). Novo poglavlje ove tematske cjeline opisuje događanja u Prvom svjetskom ratu. Autor navodi kako je to bio imperijalistički i osvajački rat u kojemu su sudjelovale 32 zemlje. Ističe kako je rat srušio gospodarsku prevlast zapadne Europe te centre gospodarske moći prenio u SAD. Nakon rata dolazi do stvaranja novih država u srednjoj i jugoistočnoj Europi. Darko Dukovski navodi kako je razdoblje između dva svjetska rata krizno razdoblje međunarodne politike u Europi i da je najmirnije razdoblje europske međunarodne povijesti ono između 1925. i 1929. godine. Zasebnu cjelinu posvetio je i odnosima između država u Europi tj. stvaranju Osovine Rim-Berlin, Male Antante te nastajanju totalitarnih režima. Navodi kako fašizam, nacizam i komunizam nastaju na temelju specifičnih političkih

tradicija te da dolazi do podjele na desne i lijeve. Pažnju je posvetio i odnosu zapadnih sila prema totalitarističkim režimima, posebice politikama Velike Britanije i Francuske prema nacizmu i fašizmu te antifašističkom pokretu kao posljedici stvaranja totalitarnih režima. Poseban dio posvećen je tijeku Drugog svjetskog rata i posljedicama koje je donio svijetu. Godinu 1945. smatra ključnom godinom u europskoj povijesti – ona je prijelomnica za europsku i svjetsku povijest. Označava početak nove Europe, nastaje podjela na dva bloka (SAD i SSSR). Podjela nazvana Hladni rat označava stanje u kojem se svjetske političke snage okupljaju oko dvaju zatvorenih vojno-političkih i gospodarskih blokova i sustava. Kao posljedica Drugog svjetskog rata i Hladnog rata dolazi do pojave dekolonizacije, neokolonizacije i stvaranja Pokreta nesvrstanih. Pretposljednje desetljeće 20. stoljeća obilježila je kriza socijalističkih sustava u Europi te raspad komunizma. Iako je u većini komunističkih zemalja do raspada komunizma i stvaranja novih država došlo mirnim putem, to se nije dogodilo u Rumunjskoj i Jugoslaviji. Nakon Drugog svjetskog rata dolazi do potrebe stvaranja međunarodnih i europskih integracija kao što su UN i EU. Posebnu pažnju autor je posvetio stvaranju Europske zajednice.

Nova tematska cjelina nosi naslov *Europska politika nasilja i mržnje: politički terorizam*. Cjelinu obilježavaju nasilje, mržnja i terorizam koji se javlja u 20. stoljeću. Kako i sam autor ističe, 20. stoljeće je stoljeće osvajanja, pritisaka, kriza, atentata, masovnih zločina, genocida, holokausta, izbjeglica i prognanika, a kao odgovor na represivnu politiku država zapadne demokracije javlja se terorizam, jača krajnja desnica i javlja se subkulturalna mržnja.

Posljednje poglavlje nosi naslov *Duhovno-vjerska vertikala Europe: put prema ekumeni*. U njemu nas autor upoznaje s ulogom Svete Stolice u 20. stoljeću kao i s ostalim vjerskim zajednicama kao što su pravoslavlje, židovstvo i ostali.

Na samom kraju, u zaključku, autor navodi kako su 20. stoljeće obilježila dva svjetska rata, holokaust, koncentracijski logori, Hladni rat, neravnoteža gospodarskog razvoja, globalizacija, razvoj tehnike i tehnologije. To je povijest kriza i dekadencije jedne samouništavajuće civilizacije, smatra Dukovski, i postavlja pitanje što nam nosi 21. stoljeće. Zaključuje kako su pojmovi kao *europska integracija* ili *euroatlantske integracije* besmisleni jer je Europa odavno integrirana zajednica i da u njima ne sudjeluju svi europski narodi jednako.

Knjiga Darka Dukovskog *Ozrcaljena povijest : uvod u suvremenu povijest Europe i Europljana* zasigurno predstavlja jednu od najpotpunijih sinteza povijesti 20. stoljeća. To je izvrsno djelo u kojem je prikazana sveukupna povijest, ne samo politička, nego i povijesti koje su manje zastupljene kao što su povijest mode, glazbe, subkultura... Djelo će biti zanimljivo kako povjesničarima tako svima onima koji žele bolje razumjeti ne samo odnose u Europi, nego i u svijetu koji su se stvarali tijekom 20. stoljeća.

Izabela Jakarić Vonić